

ناصر ذاکری کارشناس اقتصادی

اصطلاح توهم پولی (Money Illusion) را اولین‌بار اویوینگ فیشر، اقتصاددان نئوکلاسیک آمریکایی، در سال ۱۹۲۸ به کار برد و در سال‌های بعد جان مینارد کینز، اقتصاددان نامدار انگلیسی، آن را بیشتر مورد مشکافی قرار داد. کینز رفتار نیروی کار را در اقتصاد متأثر از توهم پولی می‌دانست و می‌گفت آنان به تغییرات دستمزد پولی به‌مراتب بیشتر از تغییرات دستمزد واقعی (قدرت خرید دستمزد پولی) حساسیت نشان می‌دهند. اگر این دو اقتصاددان امروز در قید حیات بودند و شرایط امروزی جامعه و اقتصاد ما را مطالعه می‌کردند، شکل دیگری از توهم پولی را شناسایی و معرفی می‌کردند. در بخش عمومی مدیران گرفتار شکل ویژه‌ای از توهم پولی هستند. آنان چنین می‌پندارند که راه‌حل همه مشکلات و دشواری‌های موجود در دسترسی به منابع بودجه‌ای و به بیان دیگر در اختیار داشتن پول کافی برای خرج کردن است. هرگاه مأموریتی بر عهده فلان نهاد دولتی یا حکومتی گذاشته شود، در اولین قدم مدیران مربوطه فهرست بلندبالایی از موارد هزینه را ردیف کرده و برای محقق‌کردن هدف مدنظر مقامات ارشد، بودجه‌ای هنگفت را مطالعه خواهند کرد. اگر فلان سازمان یا متولیان فلان بخش مورد عتاب و خطاب قرار بگیرند که

توهم پولی و مدیریت ایرانی

چرا مثلا فلان کاستی در آن حوزه مشاهده می‌شود، اولین توجیه ارائه‌شده از سوی آنان نبود منابع نقدی کافی و محدودیت بودجه‌ای است. به‌این‌ترتیب مدیران به جای اینکه به فکر اصلاح روش‌ها و رویه‌های اداری و افزایش درجه کارآمدی سازمان‌های تحت مدیریت خود باشند، هر سفارش و تعریف مأموریت جدید را فرصتی ارزشمند برای دریافت بودجه بیشتر تلقی می‌کنند. آنان حتی اگر مأمور به اصلاح نظام بودجه‌ریزی و مبارزه با ریخت‌وپاش‌ها بشوند، برای این مأموریت هم در همان کام اول بودجه پروبیمانی درخواست خواهند کرد! دقیقا به همین دلیل است که در جداول قانون بودجه به عنوانی فراوانی برخورد می‌کنید که هیچ توضیح و توجیه قابل‌قبولی برای آن نخواهید یافت، یکی از بارزترین موارد توهم پولی در میدان مدیریت کشورمان در حوزه فرهنگی قابل مشاهده است. سال‌های سال است که برخی صاحب‌منصبان از وضعیت فرهنگی جامعه ابراز نارضایتی می‌کنند و از بی‌توجهی متولیان امر می‌نالند. با این حال نتیجه این همه گلایه‌کردن، فقط افزایش بودجه نهادهای خاص فعال در میدان فرهنگ بوده است. به بیان دیگر این سخنوران درهمنده به جای بررسی و ریشه‌یابی علل بروز مشکلات فرهنگی و احتمالا تغییر برخی سیاست‌ها و روش‌ها، فقط

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

شرق؛ درست در شرایطی که چین به احتکار غذا روی آورده و بزرگ‌ترین صادرکنندگان محصولات کشاورزی، به دلیل گرانی از قحطی، صادرات خود را محدود کرده‌اند، وزارت کشاورزی ایران عوارض صادراتی پنج محصول غذایی ازجمله مرغ، تخم‌مرغ، شیرخشک، خامه و چربی را حذف کرد؛ این اقدام دولت در حالی رخ داده که چندی پیش اعلام کرده بود به دلیل فاصله قیمت‌ها در بازار ایران و جهان نگران قاچاق غذا به خارج از مرزها و کمبود آن است!

سایه نامنی بر بازار غذای جهان

جنگ روسیه و اوکراین بازار غذای جهان را ناامن کرده است؛ آن‌قدر که سازمان جهانی خواروبار و کشاورزی یا فائو نسبت به بروز قحطی در برخی نقاط جهان هشدار داده و هفته‌نامه اکونومیست گزارشی نوشته که جنگ اوکراین به سیستم غذایی جهان آسیب زده است و صادرات غلات و دانه‌های روغنی اوکراین عمدتا متوقف شده و صادرات روسیه نیز مورد تهدید قرار گرفته است. این دو کشور مجموعاً ۱۲ درصد تجارت جهانی کالری را در اختیار دارند. از ابتدای سال ۲۰۲۲ قیمت گندم رشد ۵۳درصدی داشته و تنها در یک روز در ماه می شش درصد به این رقم افزوده شده است.

این گزارش افزود: دبیرکل سازمان ملل هشدار داده در ماه‌های آینده ممکن است با کمبود جهانی مواد غذایی مواجه شویم که می‌تواند سال‌ها طول بکشد. قیمت بالای کالاها یا اساسی تعداد افرادی را که نمی‌توانند مطمئن باشندند به غذای کافی دسترسی پیدا کنند از ۴۴۰ میلیون نفر به ۱٫۶ میلیارد نفر افزایش داده است. حدود ۲۵۰ میلیون نفر در آستانه قحطی هستند. اگر جنگ اوکراین ادامه پیدا کند و عرضه مواد غذایی از روسیه و اوکراین محدود شود، صدها میلیون نفر دیگر دچار فقر خواهند شد. ناآرامی‌های سیاسی گسترش پیدا خواهد کرد و کودکان دچار نقصان می‌شوند و مردم گرسگی می‌کشند.

اکنونمیست در پایان نوشت: پوتین نباید از غذا به‌عنوان سلاح استفاده کند، کمبودها نتیجه غیرقابل اجتناب جنگ نیستند، رهبران جهان باید گرسنگی را به‌عنوان یک مشکل جهانی ببینند که به‌طور اضطراری باید به آن پرداخت.

در همین زمینه برخی دیگر از رسانه‌های جهان مانند خبرگزاری نیکی ژاپن درباره احتکار غذا توسط برخی کشورها ازجمله چین نوشته‌اند. عصر ایران در این زمینه نوشت است که دولت چین ظاهرا به دلیل ترس از قحطی در حال ذخیره‌سازی غلات است.

بر اساس داده‌های وزارت کشاورزی ایالات متحده آمریکا، انتظار می‌رود چین در نیمه اول سال زراعی ۲۰۲۲، ۶۹ درصد ذخایر ذرت جهان، ۶۰ درصد ذخایر برنج و ۵۱ درصد از ذخایر گندم دنیا را در اختیار داشته باشد.

این به آن معناست که کمتر از ۲۰ درصد از جمعیت جهان موفق شده‌اند بیش از نیمی از ذرت و سایر غلات جهان را ذخیره کنند که منجر به افزایش شدید قیمت در سراسر جهان شده و ممکن است کشورهای بیشتری را به قحطی بکشاند. از آن سمت برخی تولیدکنندگان بزرگ غذا مانند هند یا کشورهای آمریکای جنوبی برای صادرات محصولات غذایی خود محدودیت‌هایی وضع کرده‌اند.

در ایران اما ماجرا به گونه دیگری پیش رفته است. چندی پیش دولت ارز چهارهزارو ۲۰۰ تومانی واردات کالا‌های اساسی را حذف کرد؛ به این بهانه که فاصله قیمت غذا در ایران و جهان موجب قاچاق آن و بروز کمبود در بازار داخلی می‌شود.

حالا با حذف ارز چهارهزارو ۲۰۰ تومانی ایرنا به نقل از جواد ساداتی‌نژاد، وزیر

ناکار آمدی و توهم پولی مدیریت ایرانی

و فقط یک نسخه تجویز می‌کنند: افزایش بودجه نهادهای خاص برای مقابله با تهاجم فرهنگی دشمنان. جدیدترین مورد قابل مطالعه در این عرصه، تقاضای دبیر ستاد امر به معروف و نهی از منکر کشور است که در نامه‌ای خطاب به معاون دادستان کل کشور مطرح شده است. او با بیان اینکه دو فیلم «دینامیت» و «گشت ارشاد» تصویر نادرستی از فریضه امر به معروف و نهی از منکر ارائه کرده‌اند، درخواست کرده است حداقل معادل فروش این دو فیلم بودجه برای تولید فیلم‌هایی با هدف روشنگری و دفاع از مفهوم امر به معروف و نهی از منکر در اختیار ستاد قرار بگیرد. نکته درخور توجه در این نامه این است که دبیر ستاد نه به اندازه میزان کمک و یارانه‌ای که در اختیار سازندگان دو فیلم قرار گرفته و نه حتی به اندازه کل هزینه تولید، بلکه به انداز کم میزان فروش این دو فیلم، آن‌هم فروش ناخالص تقاضای بودجه می‌کند! شاید در پس این تقاضا این استدلال نهفته است که اگر طرف مقابل مثلا صد ریال هزینه ساخت فیلم می‌کند، من باید ۵۰۰ ریال هزینه کنم تا بتوانم جوابش را بدهم؛ به بیان دیگر بهره‌وری پول در تولید محصولات نهادهای مرتبط با این ستاد به طرز محسوسی از بهره‌وری در مؤسسات خصوصی رقیب پایین‌تر است. با این حال متولیان امر به

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

جای تلاش برای بالابردن شاخص بهره‌وری، فقط و فقط مشکل را در نبود بودجه «مکفی» و بی‌حساب‌وکتاب می‌بینند. ظریفی می‌پایند. ظریفی می‌گوید اگر چراغ جادو را مقابل تک‌تک ایرانی‌ها قرار داده و بخواهیم بزرگ‌ترین آرزوییش را بگویند، اولی «پول فسران»، دومی «پول زیاد» و سومی «پول قلمبه» خواهند خواست! هرچند ظاهر این بیان طنزآلود است، اما باید گفت حداقل در مورد مدیران بخش عمومی کشورمان تا حد زیادی درست است. گویی پول تنها عامل مؤثر و تنها چاره همه دردها است. البته باید اضافه کنم این مطلب با یافته‌های دن آریلی، پژوهشگر نامدار اقتصاد رفتاری نیز تطبیق دارد که می‌گوید انسان‌ها نسبت به پول حساسیت بیشتری دارند و گویی رابطه مالکانه افراد با پول‌شان را قوی‌تر از رابطه مالکانه با سایر دارایی‌ها می‌پندارند. برای خروج از این دایره بسته، مسئولان ارشد اقتصاد و بودجه کشور باید ضمن شروع جراحی واقعی اقتصادی از میدان بودجه عمومی، در مقابل هرگونه درخواست بودجه بدون بررسی امکان افزایش بهره‌وری سرسختانه مقاومت کنند و اجازه اتلاف اموال عمومی را در قالب درخواست‌های بی‌منطق بودجه‌ای و در نهایت مصرف بی‌نتیجه بودجه ندهند.

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران

یک خانم در حال خرید از یک فروشگاه در تهران